

אפרים דוידי

אחד במאי 2012: ריכוז ההון הולך וגובר יחד עם החלשות כוחם של העובדים

בין 2001 ל-2011 גדלה ההכנסה הלאומית ב-35%, אך בעוד שחלקם של העובדים בהכנסה גדל ב-23%, חלקם של המעסיקים גדל ב-85%. כך עולה מהדו"ח השנתי של מרכז אדוה "עובדים, מעסיקים וחלוקת עוגת ההכנסה הלאומית", מאת שלמה סבירסקי ואתי קונור-אטיאס שיתפרסם מחר ([באתר הארגון](#)), האחד במאי.

ב-2011, עמדה ההכנסה הלאומית של ישראל על 735 מיליארד שקל. אחוז אחד מזה היה 7.35 מיליארד שקל. אילו עמד חלקם של העובדים בעוגת ההכנסות של 2011 על 69%, כפי שהיה בשנת 2001 (ולא על 63%, כפי שהיה בפועל), היו העובדים מקבלים ב-2011, כקבוצה, 44 מיליארד שקל נוספים. "לצורך המחשה: אם נחלק את הסכום הזה בהיקף הכולל של כוח העבודה בישראל – ב-2011, כ-3.204 מיליון (לא כולל עובדים לא ישראלים) – נמצא, כי באותה שנה עשויים היו כל עובד ועובדת לקבל, בממוצע, תוספת של 13,763 שקל, או כ-1,147 שקל לחודש" כותבים המחברים. לאן הולך הכסף? על פי המחקר של אדוה, המאון העליון נוטל לעצמו חלק גדול והולך מעוגת ההכנסות. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על הכנסות של שכירים, המאון העליון של השכירים ריכז בידי ב-2010 6.8% מכלל הכנסות השכירים בישראל – השיעור הגבוה ביותר בעשור האחרון. ועוד: לפי נתוני מינהל הכנסות המדינה על הכנסות של כלל הנישומים, שכירים ועצמאים גם יחד, המאון העליון ריכז בידי בשנת 2010 14.1% מכלל ההכנסה ברוטו בישראל – גידול של 34% בתוך חמש שנים בלבד, בין 2005 ל-2010. נתון זה מציב את ישראל קרוב לראש רשימת הארצות שבהן המאון העליון עשיר במיוחד.

לדברי סבירסקי וקונור-אטיאס "התמונה המצטיירת מהנתונים מעידה, מצד אחד, על ריכוז של הון והכנסות בידי מיעוט; מצד שני היא מעידה על היחלשות של כוח המיקוח של רוב העובדים והעובדות בישראל. התוצאה: שוק עבודה שאינו מצליח לפרנס בכבוד חלק גדול מן המועסקים בו. רווחי המיעוט היום עלולים להתברר כהפסד עתידי של ישראל, שכן עובדים ועובדות המתקשים לקיים רמת חיים נאותה ולהנחיל לעצמם ולילדיהם הכשרה והשכלה נאותים יתקשו להוות תשתית איתנה לפיתוח כלכלי ארוך טווח".

ממחקר זה, המתפרסם והמתעדכן מדי שנה, ניתן להסיק (ודווקא באחד במאי) מספר מסקנות. הראשונה: המחאה החברתית ההמונית של הקיץ האחרון איננה של "חבר'ה שגמרו לחרבן בחצרות כל השכנים בשרות רוטשילד", כפי שניסח זאת בסוף השבוע שעבר ראש השב"כ לשעבר, יובל דיסקין, במפגש המתקשר עד מאוד בכפר סבא. זו מחאה הצומחת על רקע חלוקה ההולכת ונעשית פחות ופחות צודקת בעוגת ההכנסות. על פי תחקיר שפורסם ב"כלכליסט" בשבוע שעבר (23.4) מחצית מהעובדים בישראל משתכרים פחות מ-5340 שקל ברוטו לחודש.

המסקנה השנייה היא, שהממשלות (ובייחוד ממשלת נתניהו) פועלות בעקביות ובהתמדה לחיזוק מעמד החזקים והחלשת העובדים, גם באמצעות הפרטות ופגיעה בעובדים המאורגנים – אמצעים יעילים עד מאוד להעמקת הניצול ולריכוז ההון. המסקנה שלישית, ולא פחות חשובה, היא ש"המנהיגות האחראית" (כפי שניתן להבחין בכרזות שהודבקו ברחובות הערים) של יו"ר ההסתדרות עופר עיני איננה מנהיגות ואינה אחראית. תחת מנהיגותו של עיני העובדים מאבדים את חלקם בעוגת ההכנסות, בין היתר על ידי אי-עמידה נגד ההפרטה וחתימה על הסכמים קיבוציים מבישים. הוא-הוא האחראי, יחד עם ידידיו בממשלת הימין ובקרב בעלי ההון, לנסיגה הקשה בשכר – לטובת ההון.